

26.09.2024

Viite: VN/18671/2022

Pelastusopiston lausunto pelastustoiminnan päivitetyn toimintavalmiuden suunnitteluohjeen luonnoksesta

Pelastusopisto kiittää mahdollisuudesta lausua kyseisestä luonnoksesta. Pelastusopisto pitää luonnosta hyvänä lähtökohtana ennen lopullista versiota. Pelastusopisto haluaa kiinnittää huomiota materiaalien seuraaviin kohtiin.

Pelastusopisto pitää hyvänä suuntauksena, että häiriötilanteiden ja poikkeusolojen toimintavalmiuden suunnittelu on nostettu selkeästi osaksi toimintavalmiuden kokonaisuuden suunnittelua. Ukrainasta saatavat kuvat osoittavat, että pelastustoimen toimintavalmius on erittäin merkittävä ja oleellinen osa myös poikkeusoloissa (sodassa). Savuavissa raunioissa ovat aina ensimmäisenä pelastajat paikalla. On tärkeää huomioida aina vallitseva tilanne ja yhteistyö myös toimintavalmiuden osalta. Hyvä lisäys on myös se, että ohjeessa vahvistetaan vallitsevan käytännön mukaiset valmiustasot ml. tehostettu seuranta.

Lausunnossa on ensin ohjeeseen viittaava kappale- ja sivunumero ja sen jälkeen sitä koskeva huomio tai muutosehdotus.

Luku 1**s. 4–9 Määritelmät**

Toimintavalmiuskäsitteet ovat selkeät.

Määritelmät tulee laittaa aakkosjärjestykseen. Lisäksi tehtävän edellyttämä suorituskky käsitteenä olisi hyvä avata määritelmänä tarkemmin. Erityisesti ”kärkiyksikön” kyvykkyys työturvallisuusvaatimukset huomioiden on merkittävä seikka.

Määrittelyihin lisättävä RLMO-lyhenne sekä KoPPO lyhenteen osalta esitetään, että lyhenne tulee ensin, ja termin avaus sekä kuvaus sen jälkeen, koska on niin yleisesti käytetty asiakirjassa.

s. 4 Pelastustoimen toimintaympäristöanalyysi

Toimintaympäristömuutoksia tuottavat esimerkiksi lainsäädännön, strategioiden, ohjaavien dokumenttien tai erilaiset ilmiöt. Esitetään lauserakennetta muutettavan selkeämmäksi.

s. 4 Kyvykkyydellä tarkoitetaan kykyä toimia tarkoituksenmukaisella tavalla tietyllä osa-alueella ja hyödyntää resurssejaan tavoitteiden saavuttamiseksi.

Tämä määritelmä on epäselvästi kuvattu, ei ole ymmärrettävä tässä muodossa.

s. 5 Pelastustoiminnan tehtävä on kiireellinen...

Edellä mainittu kohta esitetään muutettavaksi muotoon "Kiireellinen pelastustoiminnan tehtävä" ... Lausemuoto tulee huomioida, koska kyseessä on määritelmä.

s. 5 Pelastustoiminnan tehtävien kiireellisyysluokitukset

B - kiireellisyysluokassa on esimerkkejä, jotka esitetään jätettäväksi pois tai lisättäväksi muihinkin kohtiin tarkemmin.

s. 6 Pelastustoiminnan muodostelmia ovat yksikkö, pelastusryhmä, pelastusjoukkue, pelastuskomppania ja pelastusyhtymä.

Yksikkö on henkilön tai henkilöstön, kulkuneuvon ja kaluston muodostama toimintakokonaisuus, joka kykenee itsenäiseen toimintaan. Yksiköitä ovat esim. pelastusyksikkö, sammutusyksikkö, raivausyksikkö, säiliöyksikkö, tikasyksikkö tai kärkiyksikkö. Jos yksikössä ei ole johtajaa (esimerkiksi säiliöyksikkö tai kärkiyksikkö), pelastuslaitoksen omassa johtamisohjeessa yleensä ohjeistetaan, kuka toimii yksikön toiminnasta vastaavana.

Esitetään muutettavaksi muotoon "Koska yksikössä ei ole johtajaa..."

Ohjeessa tulee avata / tarkentaa, mitä muodostelmia ovat ne 0+2 tai 1+1 vahvuiset ja hyvin yleisesti käytetyt muodostelmat suhteessa tällä hetkellä voimassa olevaan ohjeeseen.

s. 7 Perusvalmius tarkoittaa sitä, että organisaatiolla on välitön toimintavalmius päivittäisiin tehtäviin. Tilanne voi edellyttää tehostettua seuranta, esimerkiksi tilannekuvatoiminnan tehostamisen myötä, vaikka muiden resurssien toimintavalmiutta ei olisikaan nostettu.

Tähän on liitetty toinen määritelmä tehostettu seuranta, jonka määritelmä tulisi olla mukana.

s. 7 Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelun tasot

Perustoimintavalmius on tila, jota ylläpidetään jatkuvasti ennakkoon suunnitellusti päivittäisiä tehtäviä varten. Perustoimintavalmiudessa voi olla etukäteen tunnistettuihin ja toistuviin riskeihin ja uhkiin perustuvaa vaihtelua.

Päivittäinen käsite on huono ilmaisu. Mikäli ilmaisua käytetään, se tulee määritellä käsitteissä.

Sivulla 7 pelastustoimen valmiustasoista kerrottaessa voisi jo tässä yhteydessä mainita myöhemmin esiteltävän neljännen valmiustason "tehostettu seuranta". Häiriötilanne termiä esiteltäessä (s. 7) tulee huomioida uuden Yhteiskunnan turvallisuusstrategian (YTS) mahdollinen muutos ko. termin merkitykseen. Tilalle ollaan uudessa YTS:ssä esittämässä kriisi-termiä, joka on uhkan laajuuden osalta korvaamassa häiriötilanne-termin. Häiriötilanne termi tarkoittaisi näin ollen jatkossa pienempää päivittäistä häiriötä. Sivulla 11 mainittua SM:n pelastustoimen valmiussuunnitteluohjetta ei ole enää saatavilla julkisista lähteistä. Ko. julkaisu on vuodelta 2007 ja sen ajantasaisuutta on syytä pohtia. Sivulla 21 otsikossa mainittua häiriötilannetta on syytä pohtia, otsikkoon tulisi lisätä termi "kriisi", mikäli YTS:n

päivitys etenee, kuten viimeisin lausuntoversio esitti. Sivulla 22 mainitaan, että "...Suomessa tai jossain sen osassa todetaan poikkeusolot". Lause korjattava, sillä poikkeusolot todetaan koko maahan, ei osaan maata. Valmiuslain toimivaltuuksia voidaan soveltaa osassa maata.

s. 8 Toimintavalmiusajat

Toimintavalmiusaika-kohta on vaikealukuinen. Teksti ei ole määritelmiin sopivassa muodossa, koska se on monessa tasossa ja varsinaiset määritelmät eivät erotu selkeästi. Esitetään muutettavaksi "Pelastustoiminnan toimintavalmiusajat", jonka alakohtia ovat käytössä olevat toimintavalmiusaikojen määritelmät.

s. 9 Tehtävän edellyttämän suorituskyvyn toimintavalmiusaika tarkoittaa aikaa, joka päättyy, kun tehtäväpaikalle on saapunut pelastusmuodostelma, jolla on kyseisessä tehtävässä pelastustoiminnan aloittamiseen tarvittava suorituskyky. Tehtävän edellyttämän suorituskyvyn toimintavalmiusaika ei ole sidoksissa yksittäiseen muodostelmakokonaisuuteen, vaan se voi koostua tehtäväpaikalla yhdestä tai useasta yksiköstä.

Kohdan viimeisessä lauseessa oleva asia on epäselvästi kuvattu.

Luku 2

s. 10 Johdanto

Johdantoon esitetään kuvattavaksi koko ohjeen rakenne sekä työn tausta ja tavoite. Johdannossa on epämääräisiä ilmaisuja kuten "6 § säätää", "lain esitöissä". Johdannon viimeisen kappaleen viittaus on outo ja sisältää kaksi eri vuosilukua.

s. 11 Ohjeen tarkoitus ja tavoite

"Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeella ohjataan pelastustoimea suunnittelemaan pelastustoiminnan ja varautumisen tehtävät niihin tehtäviin ja tilanteisiin, joita onnettomuuksien ehkäisytyöllä ei ole kyetty estämään." Lausetta esitetään muokattavaksi tai poistettavaksi. Koko kappaleen rakennetta esitetään muokattavaksi siten, että teksti muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden (ei lyhyitä kappaleita).

Sivulla 11, kappale 2.1. viimeisen kappaleen osalta on erikoista, että käyttäjäryhmistä on nostettu erikseen esiin vain kaksi, vaikka ohjeen käyttäjätahoja on useita. Herää kysymys, miksi AVI:n roolia halutaan korostaa tässä yhteydessä, koska valvonta on erikseen ohjeessa. Voisiko viimeisen lauseen muotoilla: ohjeen määrittäjiä ja malleja voidaan hyödyntää myös valvonnassa sekä valtakunnallisessa seurannassa.

Luku 3

s. 12-14 Säädökset

Luvussa kolme käydyt säädökset ja asetukset esitetään laitettavan liitteeksi ja selkeytettävän. Luku on tällä hetkellä vaikealukuinen, koska viitataan yleisesti laki ja asetuskohtiin, mutta ei ole esitetty, mitä niissä tarkemmin on kuvattu.

S. 14-15 Pelastustoiminnan toimintavalmiussuunnitelma

Kappaletta 3.2.1 esitetään muutettavan omaksi luvukseen, koska kyseessä on uusi asia, jonka painoarvo on suuri tulevaisuudessa.

Sivulla 15 on käytetty käsitettä "optimitilanteessa", mikä on sen määritelmä? Sanaa ehdotetaan tarkennettavaksi tai muutettavaksi.

Luvun viimeiset kappaleet ovat irrallista tekstiä. Tekstiä ehdotetaan muokattavaksi tai lisättäväksi sisältöä.

Luku 4

s. 17 Pelastustoiminnan palvelutarpeen arviointi

Luvun alussa lukee "Pelastustoiminnan palvelutarpeen arvioinnin taustalla ovat toimintaympäristöanalyysin ja sen osana olevan riskianalyysin avulla hankitut tiedot." Myöhemmin neljännessä kappaleessa lukee, että riskianalyysi sisältää sellaiset toimintaympäristön analysoinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset. Edelleen viidennessä kappaleessa sanotaan, että riskianalyysi perustuu toimintaympäristöanalyysiin.

Onko tässä ristiriita, kun toisessa kohtaa sisältää ja toisessa perustuu vai ovatko nämä väärässä järjestyksessä?

Sivulla 17 todetaan, että pelastustoimen riskianalyysit pohjautuvat toimintaympäristöanalyysiin. Vuosittainkaan päivittyvät riskiruudut eivät tarjoa riittävää ratkaisua nykyiseen ongelmaan riskien kausivaihteluista, jotka osalla pelastuslaitoksista ovat merkittäviä. On pystyttävä tarjoamaan reaaliaikaisempia ratkaisuja, jotka muuttuisivat esimerkiksi kaksi kertaa vuodessa tai kesäloma/lomakausille. Esimerkiksi järvi-Suomessa ja Lapissa tälle olisi kova tarve. Tässä tulee pystyä hyödyntämään paremmin uusia teknisiä ratkaisuja osana käytännön toteutusta. Pelkkä vuosittain päivitys tuo vain osittaisen avun nykyiseen tilanteeseen.

Toimintaympäristön arvioinnissa on huomioitava myös ympäristövaikutukset nykyistä paremmin. On huomioitava muun muassa 1-tason pohjavesialueet (pohjavesialueille on useita luokituksia käytön suhteen, 1-taso on kriittisin ja käytössä oleva) olisi syytä ottaa kartoitukseen mukaan. Nämä tulee viedä myös riskiruutuaineistotarkasteluun. Jos ruudun alueella on 1-tason pohjavesialue, tulee se olla yhtenä perusteluna mukana korottamassa riskiä ylöspäin. Varsinkin, jos alueella on teollisuutta, asutusta, vilkas tieosuus, ovat riskit sitäkin suuremmat myös ympäristölle ja tämä on pelastustoiminnassa myös huomioitava. Tilanteeseen vaikuttavat silloin myös saavutettavuus, valittavat toimintamallit pelastus- ja sammutustoiminnan osalta. Pohjavesialueita on pystyttävä suojelemaan nykyistä tehokkaammin ja paremmin ja siksi huomioitava osana riskejä.

Riskiruututarkastelussa voisi myös harkita laajennusta huoltovarmuuskiittisten kohteiden lisäämiseksi tarkasteluun. HV-kriittiset kohteet tulisi saavuttaa tehokkaammin, että mahdollisesti aiheutuvat keskeytykset olisivat mahdollisimman pieniä. Lisäksi riskiruutujen tarkasteluun tulisi nostaa onnettomuuksiin liittyvät öljyvahingot/muut kemikaalivahingot, jotka voivat aiheuttaa merkittävää vaaraa ja riskiä ympäristölle. Tässä olisi syytä rajata mukaan vain kohteet, jotka liittyvät kiinteistöihin, tiestöön tai vesistöön. Metsässä esim. metsäkoneiden aiheuttamat hydraulikkaöljyjen aiheuttamat vahingot jäisivät tämän tarkastelun ulkopuolelle.

s. 19 Pelastustoiminnan toimintavalmiuden riskiruudukko

Sivun 19 viimeisessä kappaleessa kirjoitusvirhe, lukee ruudukon rajalle.

s. 20 Suorituskykykohtainen palvelutarpeen arviointi

Hyvänä asiana tässä ohjeessa on muun muassa toimintavalmiuden ja pelastustoiminnan suorituskykykohtainen palvelutarpeen arviointi, jossa tulee huomioida erityiskohteet, vuorokautinen ja vuosittainen kausivaihtelu, laajalle alueelle kohdistuvat sekä aikakriittisyys. Toisena hyvänä asiana ohjeessa on ohjeen toimintavalmiuden suunnittelu alueen osittain ja koko alueen laajuisesti huomioiden muun muassa perustoimintavalmius, suuret onnettomuudet, poikkeusolot.

Luku on vaikealukuinen, sitä ehdotetaan muutettavan selkeämmäksi.

s. 22 Poikkeusolojen aikaisen toimintavalmiuden edellyttämän palvelutarpeen arvioiminen

Erittäin laajat ja pitkäkestoiset onnettomuus- tai onnettomuuden uhkatilanteet voivat aiheuttaa sen, että Suomessa tai jossain sen osassa todetaan poikkeusolot.

Kohta esitetään poistettavaksi.

Luku 5

s. 23-25 Toimintavalmiuden suunnittelu

Ohjeessa lukee seuraavasti "Ensin on laadittava luonnos palveluiden tasosta. Kun niitä vastaava kustannustaso on selvitetty ja tarvittava voimavarat toimintaan palvelutasopäätöksessä on saatu, voidaan laatia lopullinen toimintavalmiussuunnitelma." Kohdassa 3.2.1 Pelastustoiminnan toimintavalmiussuunnitelma on kirjattu: "Optimitilanteessa palvelutasopäätöksen ja toimintavalmiussuunnitelman valmistelu kulkee rinnakkain."

Edellisissä teksteissä on ristiriitaa, tekstiä ehdotetaan muutettavan yksiselitteiseksi.

"Tässä luvussa kuvataan toimintamalli, jolla arvioitu palvelun tavoitetaso muutetaan valtakunnallisiin suorituskyvyn mitoitusohjeisiin perustuvaksi pelastustoiminnan valmiudeksi."

Edellä oleva kohta esitetään muutettavaksi seuraavasti: "Tässä luvussa kuvataan toimintamalli, jolla arvioitu palvelun tavoitetaso muutetaan pelastustoiminnan valmiudeksi, joka perustuu valtakunnallisiin suorituskyvyn mitoitusohjeisiin."

Taulukko kannattaisi siirtää aiempaan vaiheeseen ohjetta. Taulukko kuvaa hyvin kokonaisuutta ja on vasta loppuvaiheessa ohjetta.

s. 25 Perustoimintavalmiuden suunnittelu

Kuvioon esitetään lisättäväksi tekstiin myös tehtävän edellyttämän toimintavalmiuden suunnittelu, koska tekstissä ovat molemmat. Tekstiin perustoimintavalmiuden suunnittelua kuvaava teksti esitetään muutettavaksi samaan kappaleeseen lukemisen helpottamiseksi.

s. 25 kuva ei ole saavutettava.

s. 27–28 Tehtävän edellyttämä pelastustoiminta

Palvelutarpeen edellyttämä suorituskyyky voidaan tuottaa monella eri tavalla. Suorituskyvyn mukainen muodostelma voidaan tuottaa lähimmältä pelastusasemalta, jos palveluntarve ja riskit ovat suuret, tai se voidaan koota useammalta eri asemalta, jos palveluntarve ja riskit ovat pienet.

Em. kohtaa esitetään selkeytettäväksi, asia on epäselvästi kuvattu.

s. 28 Esimerkki ihmisen vedestä pelastamisen suorituskyyvyn kokoamisesta

”Seuraavana tilannepaikalle saapuu pelastusryhmä, jolla on kyyky ihmisen pelastamiseen pinnalta. Pintapelastaja aloittaa välittömästi kohteeseen saavuttuaan alueen pintaetsinnän ensimmäisen yksikön välittämän paikkatiedon perusteella.”

Tähän esitetään lisättäväksi lause: ”Pelastustoiminnan johtajan antaman käskyn perusteella.”

s. 29 Pelastustoiminnan toimintavalmius päällekkäisten pelastustoimen tehtävien aikana

Pelastuslaitoksen tulee arvioida ja suunnitella, miten pelastustoiminnan riittävä toimintavalmius varmistetaan päällekkäisten tehtävien aikana.

Kuinka kauaksi päällekkäisyys tulee suunnitella? Kohtaa olisi syytä tarkentaa tuolta osin.

s. 31 Suuronnettomuuksien sekä häiriötilanteiden edellyttämän toimintavalmiuden suunnittelu

Toinen kappale on toistoa aiempaan, tässä tulisi keskittyä vain suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden suunnitteluun. Lukua tulisi tekstin osalta myös selkeyttää.

Kappaleessa 5.2 otetaan kantaa pelastuslaitoksen suorituskyyvyn suuronnettomuuksissa ja häiriötilanteissa. Työntekijöiden toimintakyyvyn ylläpitoa ja sen varmistamista voisi korostaa, sillä pelastustoimi kamppailee toimintakyyvisten henkilöiden vajeessa jo nyt. Tämä asia kertaantuu häiriötilanteiden aikana.

Sivulla 31 mainitaan, että toimintavalmiutta suunnitellaan erityisesti pelastuskomppaniaa ja sitä suurempien muodostelmien käyttöön. Tähän tulisi lisätä suoraan myös pelastuskomppaniaa suurempien muodostelmien nimet, jotta asia konkretisoituu paremmin lukijalle ja saadaan levitettyä yhtäläistä terminologiaa jo ohjeen kautta.

Sivulla 32 on maininta, että ”Pelastustoiminnan johtamisen suorituskyyky ja toimintavalmius suuronnettomuuksiin ja häiriötilanteisiin on valtakunnallisesti määritelty pelastustoiminnan valtakunnallisissa johtamisohjeissa, joita tarkennetaan pelastuslaitosten ja yhteistyöalueiden johtamisohjeissa ja -suunnitelmissa.” Kentällä johtamisohjeasia on ollut haasteena pitkään. On toivottavaa, että nyt käsiteltävä suunnitteluohje ohjaisi asian yhdenmukaistamiseen laajemmin, erityisesti poikkeusolojen ja häiriötilanteiden aikana. Pelastuslaitoksissa johtamisohjeet ovat hyvin omanlaisiaan – eivätkä mm. noudata valtakunnallista viestiliikenneohjetta. Viestiliikenneohjeen noudattaminen on erityinen osa laadukasta viranomaistyötä,

niin suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa kuin poikkeusoloissa. Ja edelleen jää tilaa johtamisohjeen paikalliselle laatimiselle.

Kappaleeseen 5.3 olisi lisättävä huomioitavaksi, että poikkeusolojen voimavarojen suunnittelussa on huomioitava pelastustoiminnassa tarvittavien ulkoistettujen (sopimusperusteisten) (tuki-)palvelujen saatavuus. Lisäksi suunnittelu tulisi tehdä siten, että myös normaaliolojen häiriötilanteiden aikana tapahtuvissa pelastustehtävissä olisi mahdollisuus ja kyky käyttää näitä poikkeusolojen tilanteisiin suunniteltuja resursseja. Eli miten väestönsuojelumuodostelmia voisi hyödyntää jo normaaliolojen lainsäädännön nojalla ja normaaliolojen toimintavalmiuden suunnittelussa.

Kappaleessa 5.3 mainitaan, että toiminnan suunnittelu on tehtävä yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Pelastusopisto pitää tärkeänä, että lauseeseen lisätään ”pelastuslaitoksen johdolla”, koska kyse on pelastuslain 46 §:n ja 65 §:n mukaisesta toiminnasta.

s. 32 On huomioitavaa, että pelastustoiminnan painopisteet muuttuvat poikkeusoloissa ja painopisteet kohdistuvat eri tavoin. Kaluston huolto olisi poikkeusoloissa syytä nostaa yhdeksi resurssiksi ja varmistaa tämän toiminnan turvaaminen. Koskien ajoneuvoja, varusteita, työkoneita, letkuja ym.

s. 33–34 Pelastustoiminnan johtaminen

Lukua esitetään selkeytettäväksi ja lakiosiota poistettavaksi. Lakiosiossa vain yksi osa asetuksista, mutta ei kaikkea, joka ohjaa pelastustoiminnan johtamisen suunnittelua.

Kappaleessa on valtakunnallisen johtamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius, pitäisikö tässä avata erityisvalmius.

Sivulla 33 tuodaan esiin, että toimintavalmiutta parannetaan tarvittaessa valmiuslain väestönsuojeluvollisuuden avulla. Olisi tärkeää lisätä maininta, että ko. varautuminen ja henkilöstön koulutus tulee tehdä etukäteen ja kyseeseen tulevat muutkin henkilöt kuin vain sopimuspalokunnat. Lisäksi väestönsuojeluvollisuuden käytössä on myös rajoituksia mm. terveydentilaa ja koulutusta koskien, jotka tuodaan esiin valmiuslain 99 §:ssä. Sivulla 33 mainitaan myös tehtävien välittyminen johtokeskukseen.

Sivulla 33 tuodaan myös esiin, että asevaikutuksesta seuraavissa tehtävissä johtokeskus päättää, milloin ja millä resurssilla tehtävälle lähdetään. Tähän yhteyteen olisi syytä lisätä maininta, että tehtävällä olevalla yksiköllä on syytä olla valmius itsenäisesti suunnitella ja toteuttaa suojautuminen tai kohteesta evakuoituminen tarpeen vaatiessa.

Käsiteltäessä poikkeusoloissa korostuvia tehtävätyyppejä CBRNE-olisi toimivampi lyhenne, koska varsinkin sodan oloissa erilaiset räjähteet muodostavat viimeisimmän kokemuksen mukaan suurimman riskin. Samassa yhteydessä olisi myös syytä selventää, että CBRNE-riski voi syntyä sekä suorasta asevaikutuksesta että välillisesti iskujen kohdistuessa esimerkiksi kemikaalilaitoksiin.

Pelastusopisto pitää tärkeänä lisäyksenä, että pelastuslaitoksen täytyy pystyä järjestämään pelastuslain 77 §:n mukaisesti johtokeskustoimintansa myös sotatilanteessa – väestönsuojassa. Samalla sivulla on maininta pelastustoimen valmiussuunnitteluohjeesta, josta aiempi huomio.

Kappaleessa 5.4 sivulla 34 mainitaan, että ”pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä tulee suunnitella ja toteuttaa pelastustoiminnan johtamisen valtakunnallisten yhtenäisten periaatteiden mukaisesti”. Tässä yhteydessä voisi nostaa esiin myös valtakunnallisen viestiliikenneohjeen noudattamisen. Tilannekeskustoiminnan kehitys ja kehityssuunta mahdollistavat valtakunnallisen viestiliikenneohjeen noudattamisen. Tämä parantaa yhteistyötä ja tuo yhtenäisyyttä pelastustoimen sisällä.

Sivulla 33 kirjoitetaan moniviranomaistilanteen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä. Tässä yhteydessä olisi syytä mainita, että tämä valmius on erityisen tärkeä poikkeusoloissa.

Johonkin kohtaan ohjetta on syytä kirjata, että pelastuslaitoksen on jo toimintavalmiussuunnittelua tehdessään syytä arvioida, miltä osin suunnitelman jotkut osat ovat osittain tai jopa kokonaan salassa pidettävää tietoa.

Luku 6

s. 36 Pelastusmuodostelmien hälyttäminen

Valmiustasojen kuvaus vaikuttaa tässä irralliselta, kun sitä ei ole sidottu toimintavalmiuden suunnitteluun tekstissä. Toisin sanoen, miten tämän pitäisi ohjata suunnittelua?

Kohdassa 6.2 esiteltujen valmiustasojen määrittelemiseksi ja niiden yhdenmukaisen käytön varmistamiseksi tulisi edellyttää, että kansalliseen ohjeistukseen perustuen edellytettäisiin pelastuslaitosten suunnittelevan yhtäläiset kriteerit (toimintakorttimaiset), joiden perusteella siirrytään valmiustasolta toiselle. Kansallinen ja alueellisesti yhtäläinen kriteeristö ohjaa yhtenäisempään käytäntöön ja terminologiaan, jolla on suuri merkitys sellaisessa tilanteessa, jossa useammalla alueella suunnitellaan tai siirrytään valmiustasolta toiselle. Merkitys korostuu, kun pelastustoimintaa joudutaan johtamaan kansalliselta tasolta käsin.

Luku 7

Ensimmäinen kappale kaipaa uudelleenmuotoilua tekstin osalta.

Kappaleessa on mainittu, että onnettomuusselosteet ja tarvittaessa rakennusselosteet tulee tehdä mahdollisimman nopeasti, kuitenkin kuukauden kuluessa tehtävän päättymisestä. Tämä kirjaus on syytä muuttaa. Aikaisemmin tavoite on ollut, että tiedot täytetään kahden viikon kuluessa tehtävän päättymisestä ja tätä tulisi edelleen noudattaa. Ilmatieteen laitoksen varoitustiedot on saatavissa kahden viikon kuluessa hälytyksestä, tämän jälkeen tiedot on käyttäjän itse selvitettävä Ilmanetistä. Tiedoille on olemassa useita eri käyttökohteita ja on suuri riski, että selosteet jäävät roikkumaan nykyistään pahemmin. Kirjausta tulisi muuttaa siten, että selosteet on kirjattava valmiiksi kahden viikon kuluessa hälytyksestä. Poikkeustapauksissa aikarajasta voidaan joustaa, mikäli rekisterinpitäjä tämän mahdollistaa. Rekisterin pitäjiltä on saatava ohjeistukset tilanteista, joissa kahden viikon määräaika voidaan ylittää, esimerkiksi vaativa rakennuspallo, jonka rakennusselosteen täyttämiseen tarvitaan lisäaikaa tai vastaavasti palontutkintaseloste tilanteesta, joka on poliisin tutkinnassa. Muiden tilanteiden osalta on ehdottoman tärkeää pitäytyä kahden viikon aikarajassa.

Lisäksi luvussa 7 on mainittu ”raportin täyttäjä vastaa raportin huolellisesta laatimisesta ja tietojen oikeellisuudesta.” On syytä avata, mitä tarkoitetaan tässä yhteydessä raportilla? Aikaisemmin puhutaan vain selosteista. On syytä korostaa täyttäjän vastuuta eri näkökulmista. On olemassa sopimuspalokuntalaisia, jotka täyttävät yksittäisiä tietoja ja heidän vastuunsa tietoihin liittyen sekä toisena näkökulmana pelastusviranomaiset tietojen täyttäjänä, virkavastuulla ja lopulta pelastusviranomainen, joka laittaa selosteen valmiiksi. Hänen vastuunsa on tarkastaa kaikki tiedot ja vastuu tietojen oikeellisuudesta.

s. 41–42 Suunnittelun arviointi

Kohdat 1–4 tarkastellaan vertaamalla toimintavalmiussuunnitelmaa valtakunnallisiin malleihin ja mitoituserusteisiin. Kohdat 5–8 tarkastellaan vertaamalla toimintavalmiussuunnitelmaa toteutuneeseen resursointiin ja todellisiin suorituskyykyihin.

Arviointi tulee tehdä hyvinvointialueella päätetyllä taajuudella, kuitenkin vähintään vuosittain.

Onko olemassa toimintavalmiussuunnitelman valtakunnallinen malli ja mitoituserusteet?

s. 30 ja s. 43 taulukon luvut ovat erilaiset.

Yleisiä huomioita ohjeeseen liittyen

- Paljon uusia käsitteitä ja terminologiaa, joita on syytä täsmentää/selkiyttää.
- Miten suunnittelussa huomioidaan kausivaihtelut, esim. Lapin sesonkiajat jne.?
- Koppo-onnettomuudet.
- Osavahvuisten yksiköiden käyttö.
- Viereisten ruutujen vaikutus.
- 80 % toteuma arvioinnissa yksittäinen ruutu ei nouse enää ongelmaksi, vaan tarkastellaan kokoa alueen ruutujen toteumaa.
- Arvioinnissa hyödynnetään valtakunnallisesti määriteltäviä yhdenmukaisia suorituskyykyvaatimuksia ja kyykykkyksiä.
- Arvioitava oman alueen laajojen ja pitkäkestoisten tehtävien, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden edellyttämän toimintavalmiuden tarve.
- Pelastustoimintaa voidaan korvata esim. liikennevaloilla, joka vähentää onnettomuuksia → ruudun riskiluokka pienenee (70% riskiluokan määrittämisestä perustuu tapahtuneisiin onnettomuuksiin).
- Suuronnettomuuksien sekä häiriötilanteiden edellyttämän palvelutarpeen arviointi on huomioitu aiempaa paremmin.
- Version alkuosa on raskaslukuinen.

- Kauttaaltaan epäselvää ja sekavasti kirjoitettua tekstiä. Kokonaisuutena tulisi selkeyttää, koska on nyt todella vaikealukuinen.
- Lyhyet kappaleet häiritsevät lukemista ja tekee lukemisesta vaikeaa (1 lause/kappale).
- Toimintavalmiuden suunnitteluohje on syytä ottaa kokonaisuudessaan käyttöön 2026, kun pelastustoimen uusi tietojärjestelmä Kivijalka on käytössä. Mikäli tavoite on saada ohje käyttöön aikaisemmin nykyiseen Pronto-järjestelmään, on varmistettava, onko se mahdollista kustannustehokkaasti. Järjestelmän omistaja on linjannut, ettei nykyistä Pronto-järjestelmää enää kehitetä kuin välttämättömiltä osin.

Lisätietoja lausunnosta antaa yliopettaja Matti Honkanen (matti.honkanen@pelastusopisto.fi, puh. 0295453459).

Rehtori

Mervi Parviainen

Koulutusjohtaja

Minna Hirvonen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Pelastusopisto 26.09.2024 klo 16:12. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Kirjaamo SM